

Posudek disertační práce
Vladimíra G l o m b a
Způsoby argumentace v Debatě o Čtyřech
počátcích a Sedmi emocích

Disertace je důsledně a svědomitě vypracována v souladu se stanoveným způsobem zpracování, tj. jako analýza argumentačních postupů a pravidel výpovědí korejských autorů 16. až 18. století v textech Debaty o Čtyřech počátcích a Sedmi emocích. Záměr dizertace je motivován oprávněnou snahou neopakovat netvůrčím způsobem již mnohými autory podané a také i k určité stagnaci směřující výklady, ale významně oživit a prohloubit porozumění předmětných textů konfrontací výpovědí Debaty s účelově vybranými závažnými aspekty. V souladu s tímto zaměřením práce je také uvedena obsáhlá bibliografie, která ovšem upozorňuje především na oblast, jež se vztahuje k novému pojetí problematiky čínské a korejské filozofie a především k aktuálnímu zkoumání Debaty o Čtyřech a Sedmi a nezatěžuje práci opakováním údajů o starších titulech.

Práce nicméně v zájmu srozumitelnosti výkladu na různých místech rekapituluje některá starší pojetí a termíny. Navíc bohatě zdůvodňuje, obhajuje a vykládá autorská stanoviska formou širších komentářů na čtyřech místech: v předmluvě, závěru, abstraktu a v tezích.

Disertace svým takto zaměřeným podstatným částem ještě předesílá podrobně, pečlivě a souhrnně zpracovanou bibliografii Debaty v podobě kapitoly "Struktura a edice", přičemž je téma struktury ještě doplňováno i v dalších kapitolách zejména v otázce svého vymezení a souvislostí.

Kapitoly věnované myšlenkovým diagramům, citátům a klasickým autoritám a porovnáním mají pokračování ve výkladu o mezích ortodoxie a jejich významu v kapitole o Luo Qin-shunovi. Tyto kapitoly pak nejvýrazněji prokazují originalitu a přínos dizertace. Téma citátů a klasických autorit je zpracováno v zajímavém odstupňování těchto nástrojů výkladu. Kapitola o Zhengan Luo Qinshunovi (1465-1547) není jen nezbytným připomenutím závažného vlivu, kterým na účastníky Debaty působil, ale je také další vhodnou příležitostí pro upřesnění obsahu Debaty. Zhengan Korejce překvapivě zaujal, ačkoliv u nich nezbudil souhlasné přijetí s výjimkou Sojae No Su-sina v 16. a Paekho Yun Hyua v 17. století. Volba výkladu o Nongmun Im Song-juovi, který působil až v 18. století, je sice přesvědčivě zdůvodněna a věcně doložena, avšak jako článek

výstavby disertace působí přece jen poněkud abstraktně. Kapitola o Nongmunovi exemplifikuje, jak se filozofická rozprava v Koreji ještě dlouho po započetí Debaty řídila stejnými pravidly a postupy. Autor Dizertace angažovaně uvádí, že metodologicky přistoupil k této práci s pevným přesvědčením, že textům Debaty je možno porozumět jen při znalosti technik studia a interpretace textů. Soudí proto, že v disertaci sledované metody a techniky nejsou pouhými okrajovými prostředky, ale že pouze jejich pomocí je možno dospět k porozumění hlavnímu sdělení Debaty.

Vzhledem k tomu, že se výklad ve velké míře opírá o citace postojů jedněch autorů na názory jiných, je podoba myšlenek jednotlivých osobností často podána přesněji a obsažněji, než jak ji známe z popisů zaměřených pouze na jejich vlastní myšlení. S touto skutečností se jistě setkáváme všeobecně, ale často na ni narážíme právě v případech východoasijských filosofů. Také samotný Yulgok býval dříve především oceňován jako pedagog, jako autor školních řádů a ideových studijních osnov zaměřených na sebekultivaci. Jeho vlivu pak byla přičítána i volba a pořadí použití čínské elementární školní četby, literátského curricula. Jako pedagog byl dokonce přímo srovnáván s Komenským, kupř. v stati Pak Ui-su s anglickým podtitulem „Yulgok's Educational Thoughts in Realistic Perspectives“ (v sborníku „Kyoyuk ui injom kwa silchon“/Ideje a praxe výchovy/, 1989). Yulgokovo filozofické myšlení ve vztahu k Debatě o Čtyřech a Sedmi bylo do nedávna podceňováno, a to snad již jen proto, že jako hlavní představitel korejské filozofie 16. století byl v Jižní Koreji oproti němu také oficiálně vyzvedáván T'oegye.

Korejská filozofie 16. století zřejmě nevzbuzovala aktivní zájem v Číně a je samozřejmě, že se vnučuje ihned otázka, jak je možné, že se debata o čtyřech počátcích a sedmi emocích, bytostně pramenící z čínské klasiky, v Číně výrazněji nekonstituovala. Na rozdíl od Číny se korejská pozdní neokonfucianská filozofie sice záhy dostala do povědomí japonských neokonfucianistů, z nichž někteří se především seznamovali s dílem T'oegyeho, avšak pravděpodobně nenavázali na Debatu o Čtyřech a Sedmi vzhledem k tomu, že neokonfucianismus v Japonsku od počátku sloužil specifickému, více méně praktickému určení. Pro mne dostupné tituly, obsahující údaje o ohlasu korejských autorů v Japonsku (kupř. Haechang Choung, Han Hyong-jo (ed.) „Confucian Philosophy in Korea“, Academy of Korean Studies 1996, anebo Yang Il-mo „Ilbon Chujahak kwa Choson ui Yuhak“ v Han-il munhwa kangjwa No.61, (Jae) Han-il munhwa kyoryu kigum, 2002), nepřinášejí žádné informace o případných japonských komentářích k Debatě o Čtyřech a Sedmi a pravděpodobně v tomto směru nejzávažnější titul od Abe Yoshio „Nihon

Shushigaku to Chōsen“, Tōdai shuppankai (vydavatelství Tokijské university), 1965 nemám k dispozici pro ověření, zda obsahuje údaje o případném pokračování Debaty mezi japonskými konfuciánci.

Kapitola o živé reakci korejských autorů na názory mingského filosofa Zhengan Luo Qinshuna nejenže dokládá jeho pozoruhodný vliv na korejské uvažování a korejské pojetí konfuciánské ortodoxie, ale také obohacuje podobu Luo Qinshunova myšlení oproti charakteristice, kterou mu přisuzují i mnozí současní historiografové čínské filosofie. Dizertace oživuje, třebaže spíše okrajově, podobu významného korejského filosofa Yangch'on Kwon Kuna (1352-1409), překonává simplifikovaná podání myšlení Hwadam So Kyongdoka ((1489-1546), upozorňuje na dosud málo známé zajímavé stránky myšlení u několika dalších korejských filosofů a po zásluze oceňuje význam polemiky „horak“ (jejímiž protagonisty byli Namdang Han Won-jin /1682-1751/ a Oeam Yi Kan /1677-1737/) jako pozdější exegese Debaty Čtyři-Sedm.

Dizertace věcně dokládá i zvláštnosti Debaty v rámci vývoje korejského neokonfucianismu. Uvádí také případy, kdy korejští autoři jakoby souhlasně citují tvrzení ortodoxních autorit i když jejich názory zřejmě nesdílejí.

Dizertace je výrazným přínosem a krokem vpřed v studiu a poznávání korejského neokonfucianismu díky správnému zhodnocení významu Debaty o Čtyřech počátcích a Sedmi emocích pro vývoj uvažování o základních koncepcích korejského konfucianismu. Práce je založena na promyšleném postupu při výkladu relevantních složek dané problematiky. Četnými citacemi (často dialogických výroků) dokládá, jak si i některé pozdní úvahy o výchozích textech Debaty o Čtyřech a Sedmi udržely své oprávnění, nestávaly se jen neplodným sdělením (prázdným povídáním „kongdam“), ale dále tvořivě pokračovaly na základě přijaté metody uvažování. Dizertace podává příklady využívání neokonfuciánských diagramů tj. prostorového uspořádání základních výchozích myšlenek a věnuje také pozornost argumentaci pomocí přirovnání i metafor tj. prostředky, jež nejsou součástí klasického souboru konfuciánských textů. Některé citáty z korespondence a osobních záznamů protagonistů Debaty poutavě oživují i mezilidské prostředí Debaty a vyznívají jako materiál k dějinám všedního dne literáta..

Autor dizertace upozorňuje, že texty Debaty nepředstavují souvislý, přesně vymezený soubor a že již dříve byla Debata chápána jako záznam širší problematiky, zachycené roztroušeně v dílech jednotlivých autorů. Společné rysy resp. obtížnost Debaty, kterou vnímá běžný vnější pozorovatel a která se snad nejvíce projevuje u Yulgoka, je volnost výkladů klasických pramenů (čínských neokonfuciánských autorit) na cestě dospívající

někdy k různým (dvojím) závěrům. To je pak nejvíce matoucí aspekt Debaty, protože, jak poznamenává autor dizertace, trvalý požadavek konzistentního výkladu všech pojmů vede k bezmeznému rozvíjení témat Debaty, jimž se i po dvou stoletích nemohl vyhnout ani Nongmun. Charakteristika studia témat Debaty, uvedených v závěru Teží, hovoří o mantinelech ortodoxie, o verbalizaci všeho, co dříve nebylo jasné, pomocí přirovnání, o marnosti snahy stát se nejvýše moudrým člověkem a o tíživé problematice ukončení Debaty podáním přesvědčivé argumentace, kterou by oponent přijal.

Z disertace vyplývá, že specifická souhra okolností v korejském myšlení způsobila, že ačkoliv konfuciánská filosofie nedospěla k zamýšleným závěrům, nebylo by správné považovat Debatu o Čtyřech a Sedmi za neúspěšnou, protože její trvale otevřené otázky byly stálou oprávněnou pohnutkou pro pokračování Debaty. Dizertaci uzavírá autor vyjádřením pozitivní rezignace na průběh i perspektivy neokonfuciánské rozpravy výmluvným citátem z Lunyu. Přestože teze poslední části dizertace nemusejí být každým bezvýhradně přijímány a zanechávají i některé otevřené problémy, jsou stejně jako celá dizertace hodnotným výsledkem zodpovědného studia, využití velmi obsáhlého a logicky mnohostranně propojeného materiálu a podnětných závěrů.

J. Dvorník